

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Taakstrafmaximum bij meerdaadse samenloop

Voorde, J.M. ten

Citation

Voorde, J. M. ten. (2022). Taakstrafmaximum bij meerdaadse samenloop. *Nederlandse Jurisprudentie*, 2022(51/52), 7309-7312. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3513194>

Version: Accepted Manuscript

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3513194>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

NOOT

1. Twee zaken worden gelijktijdig, maar niet gevoegd behandeld. In beide zaken wijst het hof op dezelfde dag arrest: verdachte wordt veroordeeld en krijgt straf opgelegd. In de ene zaak wordt een taakstraf van honderd uur opgelegd, subsidiair vijftig dagen hechtenis, in de andere zaak (onder meer) een taakstraf van tweehonderd uur, subsidiair honderd dagen hechtenis. In de laatste zaak verklaart het hof artikel 63 Sr van toepassing. Twee taakstraffen dus, waarvan de duur het maximum van artikel 22c lid 2 Sr overschrijdt. Dat stelt dat de taakstraf ten hoogste tweehonderdveertig uur duurt. De vraag komt op hoe die bepaling moet worden gelezen in het licht van de wettelijke regeling van meerdaadse samenloop en of op basis van de samenloopregeling de maximale duur van de taakstraf zou kunnen of zelfs moeten worden beperkt.

2. De eerste vraag werd door de advocaat-generaal in haar conclusie opgeworpen naar aanleiding van uiteenlopende lezingen van een arrest van de Hoge Raad van 28 november 2006 (*NJ* 2008/68, m.nt. P.A.M. Mevis). Artikel 22c lid 2 Sr wordt naar aanleiding van het genoemde arrest in de literatuur op twee manieren gelezen: het maximum van tweehonderdveertig uur geldt per bewezenverklaard feit (zie uitdrukkelijk *T&C Strafrecht*, aant. 6 bij art. 22c) of het maximum geldt per uitspraak.

De eerste lezing zou met zich brengen dat in het geval van meerdaadse samenloop per feit een taakstraf van ten hoogste tweehonderdveertig uur kan worden opgelegd. Die lezing verhoudt zich met betrekking tot meerdaadse samenloop van misdrijven slecht met artikel 57 lid 1 Sr waarin wordt bepaald dat bij meerdaadse samenloop van misdrijven één straf wordt opgelegd. Artikel 57 lid 1 Sr maakt geen onderscheid tussen hoofdstraffen waardoor mag worden verondersteld dat het op alle hoofdstraffen betrekking heeft. De lezing zou wel passen bij artikel 62 Sr waarin wordt bepaald dat bij elke overtreding of bij de combinatie van misdrijf en overtreding straf wordt opgelegd.

De tweede lezing houdt in dat de rechter per uitspraak het maximum van tweehonderdveertig uur in acht moet nemen. Die lezing, gevolgd door de advocaat-generaal in haar conclusie, neemt de Hoge Raad niet over voor zover het gaat om meerdaadse samenloop van misdrijven (r.o. 2.5). Volgens de Hoge Raad geldt dat het maximum van de taakstraf bij meerdaadse samenloop (waarbij zal zijn bedoeld: bij misdrijven) de duur van tweehonderdveertig uur mag overschrijden. Dat geldt voor de taakstraf die bij meerdaadse samenloop van misdrijven kan worden opgelegd, voor de taakstraffen die bij ongelijktijdige berechting kunnen worden opgelegd en, hoewel de Hoge Raad dat niet met zoveel woorden overweegt, ook in de gevallen waarin artikel 62 Sr van toepassing is zal de maximale duur van de opgelegde taakstraffen meer dan tweehonderdveertig uur mogen bedragen.

3. De tweede vraag werd door de Hoge Raad reeds in zijn van arrest van 28 november 2006 beantwoord en dat antwoord wordt in het onderhavige arrest herhaald (r.o. 2.5 in combinatie met r.o. 2.4). De wettelijke samenloopregeling voorziet niet in een nadere maximering. Dat de Hoge Raad dat oordeel in het onderhavige arrest herhaalt, is geen verrassing. Er moet worden geconstateerd dat sinds het arrest uit 2006 de wet niet is gewijzigd, althans niet op het punt van de regeling van meerdaadse samenloop bij feiten die gelijktijdig worden berecht. Wel is artikel 63 Sr met de invoering van de strafbeschikking aangepast (Wet van 7 juli 2006, *Stb.* 2006, 330, in werking getreden op 1 januari 2008), maar die wijziging heeft niet tot een ter zake relevante inhoudelijke verandering geleid. Zo de Hoge Raad in zijn arrest uit 2006 een boodschap richting de wetgever formuleert (en zich daarbij aansloot bij een keur van auteurs op dit punt; zie de noot van Mevis onder het arrest van 28 november 2006, punt 4; zie ook Mevis zelf, onder andere in zijn noot onder punt 12), die zou hebben ingehouden dat de wetgever in de samenloopregeling ook een regeling voor de taakstraf zou moeten opnemen, dan heeft de wetgever die boodschap niet opgepakt.

4. Tegelijkertijd is de opvatting over de regeling van meerdaadse samenloop sinds het arrest van 28 november 2006 wel aan verandering onderhevig. Dat blijkt uit het wetsvoorstel herziening regeling

meerdaadse samenloop. Bij vrijheidsstraffen wordt voorgesteld het strafmaximum te verhogen van een derde naar de helft boven het hoogste maximum. Aanleiding daarvoor is onder andere 'een verandering in de opvattingen over de laakbaarheid en strafwaardigheid van het meervoudig plegen van strafbare feiten', de wens om scherper te kunnen optreden tegen 'stelselmatigheid', 'niet alleen in het belang van slachtoffers en nabestaanden maar ook in het belang van de samenleving als geheel' en wijzigingen in het sanctiestelsel (onder andere de verlenging van verjaringstermijnen en een 'meer algemene verhoging van de opgelegde vrijheidsstraffen per veroordeling') (*Kamerstukken II* 2014/15, 34126, nr. 3, p. 6, 15, 16). Tegen deze achtergrond moet ook de voorgestelde wijziging van artikel 63 Sr worden begrepen. In het wetsontwerp zoals dat thans bij de Eerste Kamer ligt te wachten op verdere behandeling, wordt voorgesteld om bij ongelijktijdige berechting in geval meer tussentijdse veroordelingen zijn uitgesproken slechts in aanmerking te nemen de veroordeling waarbij de hoogste straf is opgelegd (artikel 63 lid 2 Sr (voorstel)).

5. Aan de huidige regeling van zuivere cumulatie van geldboetes wordt in het genoemde wetsontwerp niet getornd. Dat heeft tot gevolg dat geldboetes zuiver kunnen cumuleren (artikel 57 lid 2 en 62 lid 1 Sr). De wetgever meent dat rechterlijk maatwerk de scherpe kanten van zuivere cumulatie kan halen en wijst daarbij op de met vergelding verband houdende eis te komen tot proportionele straffen en op het door de rechter toe te passen draagkrachtbeginsel (artikel 24 Sr) (*Kamerstukken II* 2014/15, 34126, nr. 3, p. 12) dat 'de rechter attendeert op matiging' (*Kamerstukken I* 2017/18, 34126, C, p. 3). De parlementaire discussie over het draagkrachtbeginsel, mede in relatie tot de te wijzigen regeling van meerdaadse samenloop, heeft tot onderzoek geleid met als vraag 'hoe concrete uitwerking kan worden gegeven aan het beginsel opdat de rechter bij (cumulatieve) geldboetes rekening kan houden met de proportionaliteit van de straf in relatie tot de financiële draagkracht van de verdachte' (O. Nauta & B. de Wilde, *Toepassing draagkrachtbeginsel bij geldboetes*, Amsterdam: DSP Groep 2020). Uit het onderzoek blijkt, ten eerste, dat draagkracht bij meerdaadse samenloop geen andere rol speelt dan wanneer voor één feit wordt veroordeeld. Beperkte draagkracht betekent allereerst dat wordt onderzocht of in termijnen kan worden betaald of dat in plaats van een geldboete een taakstraf kan worden verricht. Pas als blijkt dat dat niet tot de mogelijkheden behoort, komt mindering van de geldboete in beeld. Ten tweede is van zuivere cumulatie van geldboetes bij meerdaadse samenloop in de rechtspraak geen sprake. De idee van proportionele bestraffing, die de regeling van meerdaadse samenloop bij vrijheidsstraffen beheerst, lijkt ook bij de geldboete tot matiging van de opgelegde geldboete(s) te leiden. Anders gezegd: proportionaliteit lijkt de samenloopregeling als zodanig te beheersen, ook waar de wet daaraan geen concrete consequenties heeft verbonden (vgl. J.M. ten Voorde, C.P.M. Cleiren & P.M. Schuyt, *Meerdaadse samenloop in het strafrecht*, Den Haag: Boom Juridische uitgeverij 2013, p. 236-237).

6. Het wetsvoorstel herziening regeling meerdaadse samenloop zwijgt over de taakstraf. Dat valt op nu de wetgever het zich tot zijn taak rekent 'om in de wet te bepalen welke straffen de rechter kan opleggen en onder welke omstandigheden deze kunnen worden opgelegd. Die taak omvat ook de normering van de strafoplegging bij meerdaadse samenloop' (*Kamerstukken II* 2015/16, 34126, nr. 6, p. 9). Deze opmerking is tamelijk absoluut geformuleerd; 'de normering van de strafoplegging' lijkt ook de taakstraf te omvatten. De wetgever troost zich de nodige moeite om het kunnen opleggen van de taakstraf te beperken (artikel 22b Sr), ook al wil dat niet altijd lukken (*Handelingen I* 2022/23, nr. 4, item 11). Tegelijkertijd lijkt nadere normering niet zonder meer nodig; uit het draagkrachtonderzoek blijkt dat de rechter bij meerdaadse samenloop in de geest van de regeling waakt tegen disproportioneel hoge straffen of 'te groote hardheid', zoals het bij de invoering van het Wetboek van Strafrecht werd genoemd en in het wetsvoorstel herziening regeling meerdaadse samenloop wordt bevestigd (*Kamerstukken II* 2014/16, 34126, nr. 3, p. 6). Het waken tegen disproportioneel hoge straffen, zowel bij vrijheidsstraffen als bij geldboetes en taakstraffen, mag aan de strafrechter worden overgelaten. Die boodschap kan ook uit het arrest van de Hoge Raad worden afgeleid, zij het dat de Hoge Raad zijn oordeel niet op proportionaliteit baseert, maar op effectiviteit. De door de Hoge Raad via het arrest van 28 november 2006 ook in het onderhavige arrest opgenomen passage uit de wetsgeschiedenis

over de invoering van de taakstraf wijst erop dat de wetgever zelf weinig heil ziet in te hoge taakstraffen. Zij zijn niet effectief en leggen extra druk op het aantal beschikbare projectplaatsen (r.o. 2.4). Hoewel die overweging niets zegt over meerdaadse samenloop, kan daaruit wel een boodschap aan de rechter worden afgeleid: cumuleren van taakstraffen mag, maar wees er daarbij van bewust dat een hoge taakstraf niet zonder meer effectief is en dus zijn doel kan voorbijschieten. De rechter zal daarom van geval tot geval moeten beoordelen of een taakstraf hoger dan tweehonderdveertig uur proportioneel en effectief is. Daarbij geldt weliswaar geen wettelijk plafond, dat neemt niet weg dat de rechter zichzelf wel kan matigen. Daar valt ook wel wat voor te zeggen. In 2006 gold nog een maximum van 480 uur (voor een taakstraf die bestond uit een werk- en leerstraf). Dat verdween met het schrappen van de leerstraf als zelfstandige straf (Wet van 17 november 2011, *Stb.* 2011, 545, in werking getreden op 1 april 2012). Het verlagen van het maximum (of: het bevestigen van de maximale duur van de taakstraf van tweehonderdveertig uur) werd bij het schrappen van de leerstraf niet toegelicht, maar zou kunnen worden gezien als een bevestiging van de wens de taakstraf niet te lang te laten duren. Er is al met al aanleiding voor de rechter om zich ook bij het opleggen van de taakstraf niet te laten leiden door de idee dat waar hoger mogelijk is, hoger ook altijd beter is.

7. In zijn noot onder het arrest van 28 november 2006 wijst Mevis ook op de duur van de vervangende hechtenis. Bij onbeperkte cumulatie van de taakstraf komt de vraag op of de vervangende hechtenis dan ook in duur onbeperkt is. Artikel 22d lid 3 Sr bepaalt dat de duur van de vervangende hechtenis ten minste één dag en ten hoogste vier maanden belooft. In het onderhavige geval belooft de vervangende hechtenis honderd dagen hechtenis en vijftig dagen hechtenis. Dat komt neer op vijf maanden vervangende hechtenis (artikel 88 Sr), zij het dat niet is gezegd dat die vijf maanden onafgebroken moeten worden uitgezeten. Over de duur van de vervangende hechtenis wordt in deze zaak niet geklaagd. De advocaat-generaal meent, anders dan de Hoge Raad, dat de maximale duur van de taakstraf op tweehonderdveertig uur moet worden gesteld, waardoor de vervangende hechtenis de in artikel 22d lid 3 Sr genoemde maximale duur niet kan overschrijden (conclusie, punt 24). Uit diens zwijgen zou kunnen worden afgeleid dat de Hoge Raad uit artikel 22d lid 3 Sr geen dwingend argument afleidt tegen een hogere vervangende hechtenis dan vier maanden. Het zwijgen verbaast, ook omdat Mevis in zijn eerdergenoemde noot wijst op alternatieve lezingen met betrekking tot de maximale duur van de vervangende hechtenis in geval van meerdaadse samenloop (punt 5 van zijn noot). In het licht van het hiervoor beschreven doel van de regeling van meerdaadse samenloop, die bij vrijheidsbeneming expliciet aan de wettelijke regeling ten grondslag ligt, lijkt het in ieder geval kunnen matigen van de duur van de vervangende hechtenis in de rede te liggen. Onduidelijk is of de wet die mogelijkheid ondersteunt; artikel 6:3:3 Sv betreft slechts het niet toepassen van de volledige vervangende hechtenis. Tegelijkertijd sluit deze bepaling niet uit de ten uitvoer te leggen vervangende hechtenis te mogen matigen, al is de vraag of dat past bij het criterium dat deze bepaling formuleert: uitzonderlijke omstandigheden die zich na het opleggen van de taakstraf hebben voorgedaan. Al met al komt het mij voor dat matiging geen basis in de wet heeft. Dat betekent dat het of aan de rechter is om naar bevind van zaken te handelen (wat ongelijkheid in de hand kan werken) of de wetgever is aan zet. Dat laatste zie ik echter niet gauw gebeuren.

J.M. ten Voorde